

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (prvi senat)

z dne 10. aprila 2018*

„Predhodno odločanje – Nujni postopek predhodnega odločanja – Člen 99 Poslovnika Sodišča – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo – Varstvo in vzgoja otroka – Uredba (ES) št. 2201/2003 – Členi 8, 10 in 13 – Pojem ‚običajno prebivališče‘ otroka – Odločba sodišča druge države članice v zvezi s krajem otrokovega prebivališča – Neupravičena premestitev ali zadržanje – Pristojnost v primeru protipravnega odvzema otroka“

V zadevi C-85/18 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Judecătoria Oradea (prvostopenjsko sodišče v Oradei, Romunija) z odločbo z dne 4. oktobra 2017, ki je na Sodišče prispela 8. februarja 2018, v postopku

CV

proti

DU,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, C.G. Fernlund, A. Arabadjiev, S. Rodin (poročevalec) in E. Regan, sodniki,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi predloga predsednika Sodišča z dne 20. februarja 2018 v skladu s členom 107 Poslovnika Sodišča, naj se preuči, ali je treba ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnavati po nujnem postopku,

na podlagi sklepa prvega senata z dne 28. februarja 2018, da se bo navedeni predlog obravnaval po navedenem postopku,

sprejema naslednji

* Jezik postopka: romunščina.

Sklep

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med CV in DU, roditeljema mladoletnega otroka, glede določitve kraja njegovega prebivališča in preživnine za njegovo vzdrževanje.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Cilja Konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok, sklenjene v Haagu 25. oktobra 1980 (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980), sta, kot je razvidno iz njene preambule, otroka zlasti na mednarodni ravni varovati pred škodljivimi učinki neupravičene premestitve ali zadržanja ter uvesti postopke za zagotovitev takojšnje vrnitve otroka v državo, v kateri ima običajno prebivališče. To konvencijo so ratificirale vse države članice Evropske unije.
- 4 Člen 3 te konvencije določa:

„Šteje se, da je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan:

- (a) če so s tem kršene pravice do skrbi zanj, ki jih je dobila oseba, institucija ali katero koli drugo bodisi kolektivno bodisi posamično telo po zakonu države, v kateri je otrok stalno prebival, preden je bil odpeljan ali zadržan;
- (b) če so se v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, te pravice uveljavljale bodisi kolektivno bodisi posamično ali bi se uveljavljale, če otrok ne bi bil odpeljan ali zadržan.

Pravice do skrbi za otroka, omenjene v prvem odstavku (a), se lahko pridobijo predvsem z izvajanjem zakona ali na podlagi sodne ali upravne odločbe ali na podlagi sporazuma, ki ima pravni učinek po zakonu zadevne države.“

Pravo Unije

Uredba (ES) št. 2201/2003

- 5 V uvodnih izjavah 12 in 17 Uredbe št. 2201/2003 je navedeno:

„(12) Temelji pristojnosti v zadevah starševske odgovornosti, določeni v tej uredbi, so oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo interese otroka, zlasti kriterij povezanosti. To pomeni, da je v prvi vrsti pristojna država članica, v kateri ima otrok običajno prebivališče, z izjemo nekaterih primerov spremembe otrokovega prebivališča ali v skladu s sporazumom med nosilcema starševske odgovornosti.

[...]

(17) V primerih neupravičene premestitve ali zadržanja otroka je treba nemudoma doseči otrokovo vrnitev in v ta namen se Haaška konvencija [iz leta 1980] uporablja še naprej, kot je bila dopolnjena z določbami te uredbe, zlasti s členom 11. [...]"

6 Člen 1 te uredbe, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„1. Ta uredba se uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se nanašajo na:

- (a) razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze;
- (b) podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti.

2. Zadeve iz odstavka 1(b) lahko zlasti zadevajo:

- (a) pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

[...]

3. Ta uredba se ne uporablja za:

[...]

- (e) preživninske obveznosti;

[...]“

7 Člen 2 navedene uredbe, naslovljen „Opredelitve“, določa:

„V tej uredbi:

[...]

7. ‚starševska odgovornost‘ pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

8. ‚nosilec starševske odgovornosti‘ pomeni osebo, ki ima starševsko odgovornost do otroka;

9. ‚pravice do varstva in vzgoje‘ vključujejo pravice in dolžnosti, ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost in zlasti pravico določitve kraja otrokovega prebivališča;

[...]

11. ‚neupravičena premestitev ali zadržanje‘ pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

- (a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem;

in

- (b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu

s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

8 Člen 8 navedene uredbe, naslovljen „Splošna pristojnost“, določa:

„1. Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

2. Odstavek 1 se uporablja ob upoštevanju členov 9, 10 in 12.“

9 Člen 10 Uredbe št. 2201/2003, naslovljen „Pristojnost v primerih ugrabitve [protipravnega odvzema] otroka“, določa:

„Pri neupravičeni premestitvi ali zadržanju otroka sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi članici in:

(a) vse osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, privolijo v premestitev ali zadržanje;

ali

(b) otrok prebiva v drugi državi članici najmanj eno leto po tem, ko so bile ali bi morale biti osebe, institucije ali drugi organi, ki imajo pravico do varstva in vzgoje otroka, seznanjeni s krajem otrokovega bivanja in se je otrok vživel v novo okolje ter je bil izpolnjen najmanj eden od naslednjih pogojev:

(i) v enem letu, ko je ali bi lahko bil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka seznanjen s krajem bivanja otroka, ni bila vložena nobena zahteva za vrnitev pri pristojnih organih države članice, kamor je bil otrok premeščen ali kjer je zadržan;

(ii) zahteva za vrnitev, ki jo je vložil nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka, je bila umaknjena in v roku iz odstavka (i) ni bila vložena nobena nova zahteva;

(iii) primer pred sodiščem v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, je bil zaključen na podlagi člena 11(7);

(iv) sodno odločbo o varstvu in vzgoji otroka, ki ne nalaga vrnitve otroka, so izdala sodišča države članice, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem.“

10 Člen 11 te uredbe, naslovljen „Vrnitev otroka“, določa:

„1. Kadar oseba, institucija ali drug organ, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, zahteva od pristojnih organov v državi članici, da izdajo sodno odločbo na podlagi Haaške konvencije [iz leta 1980], da bi dosegla vrnitev otroka, ki je bil neupravičeno premeščen ali zadržan v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, se uporablja [jo] odstavek [i od] 2 do 8.

[...]

3. Sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek za vrnitev otroka iz odstavka 1, ukrepa v postopku na podlagi zahtevka kar se da hitro in uporabi najhitrejši postopek, ki ga predvideva nacionalno pravo.

Brez poseganja v prvi pododstavek izda sodišče sodno odločbo v šestih tednih po vložitvi zahtevka, razen takrat, kadar izjemne okoliščine to onemogočajo.

[...]“

- 11 Člen 13 navedene uredbe, naslovljen „Pristojnost na podlagi navzočnosti otroka“, v odstavku 1 določa:

„Kadar ni mogoče ugotoviti otrokovega običajnega prebivališča in se pristojnosti ne da določiti na podlagi člena 12, so pristojna sodišča države članice, kjer se otrok nahaja.“

Uredba (ES) št. 4/2009

- 12 Uredba Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1) se v skladu z njenim členom 1(1) uporablja „za preživninske obveznosti, ki izhajajo iz družinskih razmerij, starševstva, zakonske zveze ali svaštva“.

- 13 Člen 3 te uredbe, naslovljen „Splošna sodna pristojnost“, določa:

„V državah članicah ima sodno pristojnost v preživninskih zadevah:

[...]

(d) sodišče, ki je po svojem pravu pristojno za postopke v zvezi s starševsko odgovornostjo, če je zahtevek glede preživnine povezan s tem postopkom, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene izmed strank.“

Spor o glavni stvari in vprašnji za predhodno odločanje

- 14 Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da sta CV in DU, romunska državljana, živela v zunajzakonski skupnosti na Portugalskem. Imata otroka, ki je bil rojen 29. oktobra 2010 v navedeni državi članici. Njun sin ima portugalsko državljanstvo.
- 15 Julija 2015 sta se starša razšla. Mati, DU, je zapustila skupno prebivališče. Njun otrok je ostal z očetom, CV.
- 16 Po tej ločitvi sta roditelja v skladu s portugalskim pravom izvajala skupno starševsko odgovornost, ki med drugim vključuje pravico do določitve kraja otrokovega prebivališča.
- 17 Mati je 11. aprila 2016 pri portugalskem sodišču vložila zahtevo za dodelitev pravice do varstva in vzgoje svojega otroka.
- 18 Oče je 25. aprila 2016 zapustil Portugalsko in odšel v Romunijo ter s seboj brez soglasja matere odpeljal svojega sina.
- 19 Portugalsko sodišče, ki je odločalo o zahtevi, je z začasno odločbo z dne 15. julija 2016 ugodilo zahtevi matere ter ji otroka dodelilo v varstvo in vzgojo.
- 20 Mati je 4. aprila 2017 začela postopek pri pristojnih romunskih sodiščih, da bi dosegla vrnitev svojega otroka na podlagi Haaške konvencije iz leta 1980. Tribunalul București (okrožno sodišče v Bukarešti, Romunija) je torej moralo odločati v postopku v zvezi z mednarodnim protipravnim odvzemom otroka.

- 21 Navedeno sodišče je nato s civilno sodbo odredilo vrnitev zadevnega otroka na Portugalsko z obrazložitvijo, da je treba to državo šteti za državo članico njegovega običajnega prebivališča. Ta sodba je bila potrjena s sodbo Curtea de Apel București (pritožbeno sodišče v Bukarešti, Romunija) z dne 16. avgusta 2017, ki je menilo, da Romunije ni mogoče šteti za državo otrokovega prebivališča glede na njegovo neupravičeno premestitev iz Portugalske v Romunijo.
- 22 Oče je ne glede na ta postopek 21. aprila 2017 vložil tožbo pri Judecătoria Oradea (prvostopenjsko sodišče v Oradei, Romunija), to je predložitvenem sodišču, s katero je predlagal, naj za kraj prebivališča zadevnega otroka določi njegovo prebivališče v Romuniji ter naj otrokovi materi naloži plačilo preživitve in stroškov.
- 23 V zvezi s tem CV zlasti navaja, da je DU, odkar je zapustila skupno prebivališče, zgolj občasno obiskovala otroka in ni pomagala niti pri njegovem vzdrževanju niti pri vzgoji. To naj bi veljalo še danes, saj je DU po njegovih navedbah z otrokom v stiku le enkrat mesečno po telefonu.
- 24 DU v svojo obrambo predlaga zavrnitev tožbe in na podlagi člena 132 romunskega zakonika o civilnem postopku uveljavlja ugovor nepristojnosti predložitvenega sodišča, pri čemer se sklicuje na člen 8 Uredbe št. 2201/2003 in dejstvo, da sta pristojni romunski sodišči, ki sta odločali v postopku v zvezi s protipravnim odvzemom otroka, z zgoraj navedenima sodbama razsodili, da je otrokovo zakonito prebivališče na Portugalskem.
- 25 Po uveljavljanju tega ugovora nepristojnosti je oče predložitvenemu sodišču predlagal, naj pri Sodišču vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z razlago pojma „običajno prebivališče“ otroka, kot ga v bistvu vsebuje člen 8 Uredbe št. 2201/2003.
- 26 Predložitveno sodišče poudarja, da mora najprej preučiti ugovor nepristojnosti, ki ga navaja mati zadevnega otroka, in da mora za odločitev o njem uporabiti navedeni pojem „običajno prebivališče“.
- 27 V zvezi s tem to sodišče ugotavlja, da čeprav je imel zadevni otrok na datum, ko mu je bil predložen spor o glavni stvari, običajno prebivališče pri svojem očetu v Oradei v Romuniji, sta pristojni romunski sodišči s sodbama, navedenima v točki 21 tega sklepa, ugotovili, da premestitev tega otroka iz Portugalske v Romunijo ni bila upravičena in da je kraj otrokovega običajnega prebivališča na Portugalskem.
- 28 V teh okoliščinah je Judecătoria Oradea (prvostopenjsko sodišče v Oradei) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je treba pojem otrokovega običajnega prebivališča v smislu člena 8(1) Uredbe št. 2201/2003 razlagati tako, da to običajno prebivališče ustreza kraju, ki za otroka pomeni določeno stopnjo integracije v družbeno in družinsko okolje, neodvisno od tega, da obstaja sodna odločba, izrečena v drugi državi članici po preselitvi otroka z očetom na ozemlje države, v kateri se je mladoletni otrok integriral v to družbeno in družinsko okolje? Ali pa je treba v tem primeru uporabiti določbe člena 13 Uredbe št. 2201/2003, ki določajo pristojnost na podlagi navzočnosti otroka?
2. Ali je dejstvo, da ima mladoletni otrok državljanstvo države članice, v kateri se je nastanil z očetom, v okoliščinah, v katerih imata njegova roditelja le romunsko državljanstvo, upoštevno za določitev običajnega prebivališča?“

Nujni postopek

- 29 Predsednik Sodišča je z memorandumom z dne 20. februarja 2018 v skladu s členom 107(3) Poslovnika Sodišča za to določeni senat, to je prvi senat, zaprosil, naj preuči, ali je treba ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnavati po nujnem postopku.

- 30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da iz sodne prakse izhaja, da Sodišče priznava nujnost odločanja v primerih premestitve otroka, zlasti kadar bi utegnila ločitev otroka od enega od staršev poslabšati njune odnose ali škoditi njunim sedanjim ali prihodnjim odnosom in povzročiti nepopravljivo škodo (glej v tem smislu sodbo z dne 22. decembra 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, točka 39).
- 31 Iz predložitvenega sklepa je razvidno, da zadevni otrok, ki je star sedem let, že skoraj dve leti živi s svojim očetom v Romuniji in je ločen od svoje matere, ki prebiva na Portugalskem. Predložitveno sodišče v zvezi s tem opozarja, da sta pristojni romunski sodišči, ki sta odločali v postopku mednarodnega protipravnega odvzema otroka v smislu Haaške konvencije iz leta 1980, s sodbo, ki je postala pravnomočna, ugotovili neupravičenost premestitve tega otroka iz Portugalske v Romunijo. Pojasnjuje tudi, da CV pred njim trdi, da je DU z otrokom v stiku le enkrat mesečno po telefonu.
- 32 V teh okoliščinah in glede na to, da je zadevni otrok v občutljivi starosti, kar zadeva njegov razvoj, bi lahko podaljševanje trenutnega položaja resno in celo nepopravljivo škodilo odnosu, ki ga ta mladoletni otrok vzdržuje s svojo materjo. Poleg tega, ker je glede na ugotovitve predložitvenega sodišča socialna in družinska integracija zadevnega otroka v državi članici njegovega sedanjega prebivališča že precej napredovala, bi lahko podaljševanje tega položaja še bolj ogrozilo njegovo integracijo v družinsko in socialno okolje v primeru morebitne vrnitve na Portugalsko (glej v tem smislu sodbo z dne 22. decembra 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, točka 40).
- 33 V teh okoliščinah je prvi senat Sodišča 28. februarja 2018 na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca odločil, da se bo ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnaval po nujnem postopku.

Vprašani za predhodno odločanje

- 34 V skladu s členom 99 Poslovnika Sodišča lahko Sodišče, če je vprašanje, predloženo Sodišču v predhodno odločanje, enako vprašanju, o katerem je Sodišče že odločalo, če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor na tako vprašanje, ali če odgovor na vprašanje, predloženo v predhodno odločanje, ne dopušča nobenega razumnega dvoma, na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.
- 35 To določbo je treba uporabiti v okviru tega predloga za sprejetje predhodne odločbe.
- 36 Najprej je treba opozoriti, da okoliščina, da je nacionalno sodišče predlog za sprejetje predhodne odločbe formalno oblikovalo tako, da se je sklicevalo na nekatere določbe prava Unije, ni ovira za to, da Sodišče nacionalnemu sodišču ne bi predložilo vseh elementov razlage, ki bi lahko bili koristni pri sojenju o zadevi, o kateri odloča, ne glede na to, ali jih je nacionalno sodišče v vprašanih navedlo (glej zlasti sodbi z dne 29. septembra 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, točka 43, in z dne 15. februarja 2017, W in V, C-499/15, EU:C:2017:118, točka 45)
- 37 V zvezi s tem mora odgovor Sodišča na vprašani, ki ju je postavilo predložitveno sodišče, temu omogočiti, da odloči o ugovoru nepristojnosti, ki ga je DU pred njim uveljavljala na podlagi člena 8 Uredbe št. 2201/2003, pri čemer je treba ta ugovor po mnenju tega sodišča preučiti pred drugimi ugovori in pred vsebinsko preučitvijo zadeve.
- 38 V tem okviru je treba ugotoviti, da gre v zadevi v glavni stvari za neupravičeno premestitev otroka v smislu člena 3, prvi odstavek, Haaške konvencije iz leta 1980 in člena 2, točka 11, Uredbe št. 2201/2003.

- 39 Iz teh določb izhaja, da neupravičena premestitev ali zadržanje otroka, ki sta v navedenih določbah opredeljena zelo podobno, pomeni premestitev ali zadržanje otroka, pri katerih so kršene pravice do varstva in vzgoje, pridobljene s sodno odločbo ali po zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem (glej sodbo z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, točka 36).
- 40 V obravnavani zadevi je oče zadevnega otroka v zadevi v glavni stvari odpeljal v Romunijo brez soglasja matere, s čimer je kršil pravico do varstva in vzgoje, ki je bila roditeljema skupno dodeljena v skladu z zakonodajo države članice, to je Portugalske republike, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred to premestitvijo. Prav tako ni sporno, da sta romunski sodišči, ki jima je bila na podlagi člena 11 Uredbe št. 2201/2003 predložena zahteva za izdajo odločbe na podlagi Haaške konvencije iz leta 1980, da bi se dosegla vrnitev tega otroka, s sodbo, ki je postala pravnomočna, potrdili neupravičenost navedene premestitve in odredili vrnitev zadevnega otroka na Portugalsko.
- 41 Iz tega sledi, da se v okoliščinah, kot so te v zadevi v glavni stvari, pristojnost sodišča države članice v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo za otroka, ki je bil neupravičeno premeščen, ne sme določiti glede na pravilo o dodelitvi splošne pristojnosti iz člena 8(1) Uredbe št. 2201/2003, navedeno v vprašanjih za predhodno odločanje, v katerem je določen primer upravičene premestitve v drugo državo članico (glej v tem smislu sodbo z dne 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, točka 42).
- 42 V skladu s členom 8(2) Uredbe št. 2201/2003 se namreč pravilo o dodelitvi splošne pristojnosti iz odstavka 1 navedenega člena uporablja ob upoštevanju med drugim določb člena 10 navedene uredbe, ki določa posebno pravilo v primeru neupravičene premestitve ali zadržanja otroka.
- 43 Poleg tega je treba poudariti, da se vprašanja, ki ju je postavilo predložitveno sodišče, nanašata le na razlago Uredbe št. 2201/2003, medtem ko iz predložitvenega sklepa izhaja, da se zadeva v postopku v glavni stvari ne nanaša samo na starševsko odgovornost, temveč tudi na preživninske obveznosti, ki so v skladu s členom 1(3)(e) navedene uredbe izključene iz njenega področja uporabe.
- 44 V skladu s sodno prakso, navedeno v točki 36 tega sklepa, je torej treba postavljene vprašanje preoblikovati s sklicevanjem na člen 10 Uredbe št. 2201/2003 o pristojnosti v primeru protipravnega odvzema otroka in člen 3 Uredbe št. 4/2009 o pristojnosti za odločanje o preživninskih obveznostih.
- 45 Glede na navedeno je treba šteti, da predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10 Uredbe št. 2201/2003 in člen 3 Uredbe št. 4/2009 razlagati tako, da so sodišča države članice, v katero je eden od staršev neupravičeno odpeljal mladoletnega otroka, pristojna za odločanje o zahtevi tega starša, ki se nanaša na pravico do varstva in vzgoje in preživninske obveznosti v zvezi s tem otrokom, če po tej premestitvi otrok izkazuje določeno stopnjo socialne in družinske integracije v tej državi članici, katere državljanstvo imata poleg tega njegova roditelja, čeprav obstajačasna sodna odločba, ki so jo izdala sodišča države članice, v kateri je otrok prebival pred navedeno premestitvijo, s katero je bila pravica do varstva in vzgoje dodeljena drugemu roditelju, ter je bilo prebivališče tega otroka določeno na naslovu drugega roditelja v državi prvotnega običajnega prebivališča otroka, ki je tudi njen državljan.
- 46 S členom 10 Uredbe št. 2201/2003 je v primerih neupravičene premestitve otrok pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo praviloma dodeljena sodiščem države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred svojo premestitvijo. To pristojnost načeloma obdržijo in se prenese le takrat, kadar otrok pridobi običajno prebivališče v drugi državi članici in je poleg tega izpolnjen tudi eden od alternativnih pogojev, določenih v tem členu 10 (sodba z dne 1. julija 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, točka 41).

- 47 V zadevi v glavni stvari ni sporno, da je zadevni otrok pred svojo neupravičeno premestitvijo v Romunijo običajno prebival na Portugalskem.
- 48 Kar zadeva vplivčasne sodne odločbe, s katero je dodeljena pravica do varstva in vzgoje otroka, kot je ta, ki so jo izdala portugalska sodišča v zadevi v glavni stvari in s katero je bilo prebivališče zadevnega otroka določeno na naslovu prebivališča matere na Portugalskem, je treba opozoriti, da člen 10 Uredbe št. 2201/2003 določa ravno položaj, v katerem otrok pridobi novo običajno prebivališče po neupravičeni premestitvi ali zadržanju (sodba z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, točka 55). Kot je že bilo navedeno v točki 39 tega sklepa, premestitev ali zadržanje zlasti nista upravičena takrat, kadar je bila z njima kršena pravica do varstva in vzgoje, pridobljena s sodno odločbo.
- 49 Zato obstoj takečasne sodne odločbe ne more biti odločilen za ugotovitev „običajnega prebivališča“ zadevnega otroka v smislu Uredbe št. 2201/2003, ker pojem „običajno prebivališče“ v bistvu izraža dejansko vprašanje (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, točka 54).
- 50 Prav tako je treba tudi ob predpostavki, da je zadevni otrok v zadevi v glavni stvari pridobil novo običajno prebivališče v Romuniji v smislu te uredbe, ugotoviti, da se, kot je bilo navedeno v točki 46 tega sklepa, to sodišče lahko izreče za pristojno na podlagi člena 10 navedene uredbe namesto sodišč države članice, v kateri je ta otrok imel običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo, samo če je izpolnjen tudi eden od alternativnih pogojev, navedenih v členu 10(a) in (b).
- 51 V zvezi s tem je Sodišče že imelo priložnost poudariti, da je namen Uredbe št. 2201/2003 odvracati od protipravnih odvzemov otrok v državah članicah in da se pristojnost sodišč države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred premestitvijo, zaradi protipravnega odvzema otroka, kot je ta v zadevi v glavni stvari, načeloma ne bi smela prenesti na sodišča države članice, v katero je bil otrok odpeljan, tudi če bi po protipravnem odvzemu pridobil običajno prebivališče v tej državi članici. Zato je menilo, da je treba pogoje iz člena 10(a) in (b) Uredbe št. 2201/2003 razlagati ozko (sodba z dne 1. julija 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, točke od 43 do 45).
- 52 V zadevi v glavni stvari pa iz spisa, predloženega Sodišču, nikakor ne izhaja, da je eden od teh pogojev izpolnjen. Po eni strani namreč glede na zahteve, ki jih je otrokova mati vložila pri portugalskih in romunskih sodiščih, ne more biti govora o tem, da je oseba, ki ima pravico do varstva in vzgoje, privolila v premestitev ali zadržanje otroka v smislu člena 10(a) Uredbe št. 2201/2003. Po drugi strani glede na obstoj zahteve za vrnitev, ki je bila vložena v manj kot enem letu po premestitvi zadevnega otroka in ki so ji romunska sodišča ugodila, in ker se ne zdi, da so portugalska sodišča izdala odločbo o varstvu in vzgoji, ki ne nalaga vrnitve otroka, nobenega od pogojev iz člena 10(b) ni mogoče šteti za izpolnjenega.
- 53 Posledično je treba ugotoviti, da so v položaju, kot je ta v zadevi v glavni stvari, sodišča države članice, v kateri je zadevni otrok imel običajno prebivališče neposredno pred svojo neupravičeno premestitvijo, pristojna za odločanje o zahtevi v zvezi z varstvom in vzgojo tega otroka v skladu s členom 10 Uredbe št. 2201/2003.
- 54 V zvezi s pristojnostjo predložitvenega sodišča za odločanje o zahtevku za preživnino je treba opozoriti, da člen 3(d) Uredbe št. 4/2009 določa, da je lahko za odločanje o preživninskih obveznostih v državah članicah pristojno sodišče, ki je po svojem pravu pristojno za postopke v zvezi s starševsko odgovornostjo, če je zahtev glede preživnine povezan s tem postopkom, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene od strank. V skladu s to določbo bo sodišče, pristojno na podlagi člena 10 Uredbe št. 2201/2003, načeloma pristojno tudi za odločanje o zahtevku glede preživninske obveznosti, ki je povezan s postopkom v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki poteka pred njim (glej v tem smislu sodbo z dne 12. novembra 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, točka 35, in sklep z dne 16. januarja 2018, PM, C-604/17, neobjavljen, EU:C:2018:10, točka 32).

- 55 Ker torej romunska sodišča, tako kot izhaja iz točke 53 tega sklepa, na podlagi člena 10 Uredbe št. 2201/2003 niso pristojna za odločanje o zahtevi v zvezi s starševsko odgovornostjo za otroka v zadevi v glavni stvari, tudi niso pristojna za odločanje o zahtevku v zvezi s preživnino na podlagi člena 3(d) Uredbe št. 4/2009. Poleg tega iz elementov v spisu, ki ga ima Sodišče, ne izhaja, da bi ta sodišča vseeno lahko bila pristojna za odločanje o preživninskih obveznostih na drugi podlagi iz Uredbe št. 4/2009.
- 56 Zato glede na elemente, ki so na voljo Sodišču, predložitveno sodišče ni pristojno za odločanje niti o zahtevi v zvezi s pravico do varstva in vzgoje niti o preživnini za otroka CV in DU, saj so za to pristojna portugalska sodišča.
- 57 Glede na vse navedeno je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti tako, da je treba člen 10 Uredbe št. 2201/2003 in člen 3 Uredbe št. 4/2009 razlagati tako, da v zadevi, kot je ta v postopku v glavni stvari, v kateri je eden od staršev svojega otroka, ki je imel običajno prebivališče v eni državi članici, neupravičeno odpeljal v drugo državo članico, sodišča te druge države članice niso pristojna za odločanje o zahtevi v zvezi s pravico do varstva in vzgoje ali določitvijo preživnine za navedenega otroka, če ni nobenega znaka, da je drugi roditelj privolil v njegovo premestitev ali da ni vložil zahteve za njegovo vrnitev.

Stroški

- 58 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) sklenilo:

Člen 10 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 in člen 3 Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah je treba razlagati tako, da v zadevi, kot je ta v postopku v glavni stvari, v kateri je eden od staršev svojega otroka, ki je imel običajno prebivališče v eni državi članici, neupravičeno odpeljal v drugo državo članico, sodišča te druge države članice niso pristojna za odločanje o zahtevi v zvezi s pravico do varstva in vzgoje ali določitvijo preživnine za navedenega otroka, če ni nobenega znaka, da je drugi roditelj privolil v njegovo premestitev ali da ni vložil zahteve za njegovo vrnitev.

Podpisi